

Н.В. Біденко

Досвід організації об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ) для студентів третього курсу стоматологічного факультету

Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Резюме. Представлено досвід і результати проведення об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ) для студентів третього курсу стоматологічного факультету, що включав у себе контроль практичних навичок студентів з різних розділів стоматології та загальномедичних навичок.

Ключові слова: вища стоматологічна освіта, ОСКІ для стоматологів, практична підготовка студента стоматолога.

Одним з важливих завдань вищої медичної школи є постійне підвищення якості професійної підготовки, що включає до себе досконале оволодіння значним об'ємом практичних навичок [1–3]. Підготовка лікаря-стоматолога включає в себе практичне відпрацювання необхідних для лікаря загальномедичних маніпуляцій, а також спеціальних навичок з діагностики, профілактики, лікування стоматологічних захворювань. Випускники стоматологічних факультетів складають заключну атестацію у формі практично орієнтованого іспиту, що включає в себе як оцінювання безпосередньої роботи з пацієнтом, так і перевірку рівня виконання певних маніпуляцій на симуляційних фантомах. Водночас методи контролю оволодіння такими навичками студентами молодших курсів потребують удосконалення та певної стандартизації.

На сьогодні в багатьох медичних школах США, Великої Британії, Канади як метод оцінки досягнення мінімально прийняттого стандарту для студентів і резидентів при перевірних і випускних іспитах застосовується об'єктивний структурований клінічний іспит (ОСКІ). Роналд Харден, який у 1975 році вперше запропонував такий метод оцінки, дав йому таке визначення: «Підхід до оцінки клінічної або професійної компетентності, в якому компоненти компетентності оцінюються плановірно і структуровано, з особливою увагою до об'єктивності оцінки» [4, 5]. В основі методу лежить комплексна оцінка певної кількості (зазвичай від 10 до 20-ти) оціночних станцій, які моделюють різні аспекти клінічної компетентності. Усі учасники проходять однакові випробування, послідовно переходячи від станції до станції у відповідності з розкладом, результати виконання завдань при цьому оцінюються з використанням чек-листів. Для проведення ОСКІ можуть використовуватись різноманітні тренажери та симулятори, стандартизовані пацієнти або реальні пацієнти. Суть ОСКІ полягає у відборі прикладів та імітації процесу обстеження й лікування пацієнта, тому практичні випробування на станціях ОСКІ зазвичай представляють собою завдання з інтерпретації досліджень, оцінки комунікативних навичок і технічних навичок [6–7]. Даний метод оцінювання застосовується також для студентів-стоматологів різних країн [8]. В Україні до 2018 року досвід проведення ОСКІ для студентів молодших курсів стоматологічного факультету був мінімальним.

Наприкінці 2017/18 навчального року для студентів третього курсу стоматологічного факультету Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця (Україна, м. Київ) уперше в Україні було організовано і проведено об'єктивний структурований клінічний іспит. Варто відзначити, що у 2016/17 навчальному році вперше у країні пілотний проект ОСКІ 1 було здійснено на медичних факультетах університету, отже, при організації іспиту для стоматологів урахувався попередній досвід студентів-медиків. Іспит «ОСКІ 1 Стоматологія» включав у себе 10 станцій, дві з яких стосувалися

загальномедичної підготовки студентів-стоматологів, вісім – спеціальних компетентностей з шести стоматологічних дисциплін. До підготовки і проведення були залучені кафедри стоматологічного профілю (терапевтичної стоматології, хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії, ортопедичної стоматології, дитячої терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань, ортодонції та пропедвтики ортопедичної стоматології), а також кафедри хірургії і внутрішніх хвороб стоматологічного факультету. Таким чином, було охоплено спектр необхідних загальномедичних і стоматологічних маніпуляцій, якими повинен володіти студент-стоматолог наприкінці третього року навчання.

Підготовчий період до ОСКІ включав у себе такі етапи:

- Розробка нормативної бази (необхідні накази та розпорядження на рівні університету).
- Створення на стоматологічному факультеті робочої групи по підготовці іспиту, в яку увійшли представники всіх кафедр, залучених до іспиту.
- Надання співробітникам кафедр інформації про суть і зміст ОСКІ 1 Стоматологія.
- Створення рубрики «ОСКІ 1 Стоматологія» на офіційній веб-сторінці факультету.
- Навчання співробітників кафедр на курсах тематичного вдосконалення організації ОСКІ (курси були організовані Інститутом післядипломної освіти НМУ ім. О.О. Богомольця).
- Розробка Blueprint ОСКІ 1 Стоматологія.
- Створення паспортів станцій.
- Обговорення й затвердження паспортів станцій на Циклової методичній комісії стоматологічних дисциплін і на засіданні вченої ради факультету.
- Створення відеопрезентацій по кожній маніпуляції, внесених в ОСКІ, та їх розміщення на веб-сторінках кафедр і факультету.
- Замовлення обладнання та матеріалів для ОСКІ 1 Стоматологія.
- Підготовка стандартизованих пацієнтів (студентів-волонтерів) для складання ОСКІ.
- Апробація кожної станції за участю викладачів кафедр і студентів-волонтерів для узгодження тривалості та особливостей організації станції.
- Проведення консультацій для студентів по підготовці до ОСКІ на всіх клінічних кафедрах.
- Виробничі збори студентів 3-го курсу, присвячені проведенню ОСКІ 1 Стоматологія.
- Організація ОСКІ-центру, обладнання станцій.
- Затвердження складу та інструктаж екзаменаторів ОСКІ.
- Підготовка та розмноження документації для проведення іспиту (чек-листи кожної станції, маршрутні листи для студентів трьома мовами, відомості складання іспиту, анкети для анонімного опитування студентів трьома мовами).

- Створення графіка складання іспиту.
- Формування списків екзаменаційних груп (бригад) викладачів по днях згідно із графіком іспиту.
- Формування списків екзаменаційних груп студентів в алфавітному порядку по днях згідно із графіком іспиту.

Важливим етапом підготовки до іспиту стала розробка Blueprint. Згідно з ним, на трьох станціях оцінювались навички обстеження (на пацієнті та на симуляційному фантомі), на п'яти – інтерпретація результатів обстеження, на одній – постановка діагнозу стандартизованому пацієнту, на шести – виконання маніпуляцій на симуляційному фантомі, на трьох – виконання маніпуляцій на стандартизованому пацієнті й одночасно – рівень комунікативних навичок роботи з пацієнтом. Для проведення іспиту було виділено й обладнано окремі розташовані поруч кабінети з відповідними інформаційними табличками, а також окремо – зону для підготовки студентів до іспиту та проведення їх інструктажу. Тривалість кожної станції була фіксованою і становила 5 або 10 хвилин, з метою економії часу деякі станції були продубльовані. Більшість станцій передбачала вибір різних сценаріїв, що унеможливило звуження підготовки студентів тільки до певних завдань. Забезпечення порядку проходження іспиту, витримування графіка, контроль часу та заповнення відповідної документації здійснювались робочою групою, що працювала безпосередньо на території ОСКІ-центру. Іспит зараховувався в разі позитивного складання студентами шести й більше станцій за умови складання двох обов'язкових (надання невідкладної допомоги та постановка стоматологічного діагнозу стандартизованому пацієнту). Після завершення іспиту проводилось анонімне анкетування студентів про їх враження від іспиту та зауважень до його проведення.

Іспит проходив протягом семи днів, щодня його складали три групи студентів по 14 у кожній (усього 42 студенти

щодня). Зі 195 вітчизняних студентів іспит з першого разу не склали 29 (14,9%), із 46 іноземців – 23 (50%) (загалом – 21,6%). Цікаво, що трохи менше половини (42,3%) студентів, які не склали іспит, отримали негативні оцінки саме на обов'язкових станціях, інші склали менше шести станцій. Студенти мали право на дві спроби перескладання іспиту; на перескладаннях із завданнями впорались усі з допущених до іспиту студенти. Найбільше труднощів у студентів виникло при виконанні маніпуляцій з хірургічної стоматології на симуляційних фантомах та інтерпретації результатів рентгенологічних досліджень, хоча, згідно з результатами анонімного анкетного опитування, ці станції виявились також найбільш цікавими для студентів: вони передбачали багато сценаріїв і водночас мали чіткі алгоритми виконання. Найкращі результати було продемонстровано при виконанні загально-медичних маніпуляцій, що можна пояснити тим, що студенти вже проходили виробничу сестринську практику в медичних закладах. Аналіз отриманих результатів дозволив кафедрам виявити конкретні напрями та теми, що потребували вдосконалення викладання з акцентом на оволодіння практичними навичками, й далі спрямувати роботу викладачів на покращення викладання в даних напрямках.

Анонімне анкетування продемонструвало переважно позитивне ставлення студентів до нового іспиту, особливо в частині об'єктивності оцінювання.

Висновок

Об'єктивний структурований клінічний іспит є дієвим способом оцінки практичних компетентностей студентів третього курсу стоматологічного факультету, що дає можливість не тільки визначити рівень оволодіння необхідним мінімумом практичних навичок, а й отримати інформацію кафедрам про напрями покращення практичної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів.

ПОСИЛАННЯ

1. Kagan VI, Sychenykov IA. Osnovy optimizatsii processa obucheniya v vysshey shkole (Edinaja metodicheskaja sistema instituta: teorija i praktika): Nauchno-metodicheskoe posobie. M.: Vysshaja shkola; 1987. 144 p. [In Russian]
2. Hromov OV, Herasymchuk PH, Kovalenko MO, Kotelevskiy RA. Shliakhy pokrashchennia praktichnoi pidhotovky studentiv stomatolohiv pislia vprovadzhennia kredytno-modulnoi tekhnologii. Medychna osvita. 2011; 3: 65–6 [In Ukrainian]
3. Afanasiuk OI. Shliakhy optymizatsii pidhotovky likariv u suchasnykh umovakh. Pidhotovka medychnykh kadrov u suchasnykh umovakh reformy systemy okhorony zdorovia Ukrainy. In: Tezy dopovidei navchalno-metodychnoi konferentsii 15 liutoho 2017 roku; 2017 Liut 15; Vynnytsia; 2017, s. 6–7 [In Ukrainian]

4. Harden RM, Stevenson M, Downie WW, Wilson GM. Assessment of clinical competence using objective structured examination. Br. Med. J. 1975; 22 (1): 447–451.
5. Harden RM, Gleeson FA. Assessment of clinical competence using an objective structured clinical examination (OSCE). Med. Educ. 1979; 13(1): 41–54.
6. Zayyan M. Objective Structured Clinical Examination: The Assessment of Choice. OMSB. 2011; 26 (4): 219–22.
7. Balkizov ZZ, Semjonova TV. Obektivnyj strukturirovannyj klinicheskij ekzamen. Rukovodstvo. Med. obrazovanie i prof. razvite. 2016; 3: 27–51 [In Russian]
8. McIntyre GT. OSCEs for dentistry. British dental journal. 2007; 202(1): 50–1.

Опыт организации объективного структурированного клинического экзамена (ОСКЭ) для студентов третьего курса стоматологического факультета

Н.В. Биденко

Резюме. Представлен опыт и результаты проведения объективного структурированного клинического экзамена (ОСКЭ) для студентов третьего курса стоматологического факультета, включавшего в себя контроль практических навыков студентов по различным разделам стоматологии и общемедицинских навыков.
Ключевые слова: высшее стоматологическое образование, ОСКЭ для стоматологов, практическая подготовка студента-стоматолога.

Organization of objective structured clinical examination (OSCE) for third course dental students

N. Bidenko

Summary. The experience and results of organization and realization of objective structured clinical examination (OSCE) for third course dental students are presented. The examination consisted of practical skills control concerning different fields of dentistry and general medical skills.
Key words: high stomatological education, OSCE for dentists, practical skills for dental students.

Н.В. Біденко – Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Україна.